

Motion till riksdagen 2005/06:Ju4

av **Stina Larsson m.fl. (c)**
med anledning av prop. 2005/06:11

Maskeringsförbud

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2005/06:11 Maskeringsförbud.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att värna den grundlagsfästa mötes- och demonstrationsfriheten i ett demokratiskt samhälle.

Motivering

I samband med Europeiska rådets möte i Göteborg den 14–16 juni 2001 utbröt bland demonstranter ett våldsamt upplopp som resulterade i såväl personskador som omfattande skadegörelse. Göteborgskravallerna, som händelserna har kallats i medierna, var de första av sitt slag i Sverige och ledde till att regeringen tillsatte en parlamentarisk kommitté, Göteborgskommittén, med uppdrag att göra en översyn av polisens arbete för att säkra ordningen, värna demonstrationsfriheten och stärka den enskildes rättstrygghet i samband med stora evenemang.

Göteborgskommittén presenterade ett betänkande, Göteborg 2001 (SOU 2002:122), där man föreslog att det skulle införas ett generellt maskeringsförbud i form av en ny straffbestämmelse i brottsbalken.

Göteborgskommitténs betänkande låg till grund för det lagförslag som regeringen skickade på remiss till Lagrådet i juni 2004. Lagrådets kritik mot förslaget var såväl långtgående som omfattande.

Grunden för det förslag på maskeringsförbud som nu ligger på riksdagens bord tillkom i ljuset av Göteborgskravallerna, med rädslan av den hätska och okontrollerade stämning som då rådde i färskt minne. Argument som ”man måste våga stå för sina åsikter” samt ”den som har rent mjöl i påsen har ingenting att dölja” gick väl hem på båda sidor om blockgränsen.

Nu måste vi lyfta blicken och se förslaget på maskeringsförbud ur ett helhetsperspektiv. Ett maskeringsförbud rör inte enbart bråkstakar som använder maskering för att kunna kasta sten utan att bli identifierade, det gäller alla. Det gäller personer som trots att de har en hotbild mot sig vill utöva sin de-

Fel! Okänt namn på

mokratiska rätt att uttrycka sin åsikt, det gäller anställda som vill kunna påverka sin situation utan att riskera att det går ut över deras yrkesliv och karriärmöjligheter, det gäller alla människor som vill uttrycka en åsikt utan att riskera repressalier oavsett från vilket håll de kan tänkas komma. Ett maskeringsförbud innebär från Centerpartiets sida ett oacceptabelt ingrepp i mötes- och demonstrationsfriheterna, vilka vi menar är en absolut förutsättning för ett öppet demokratiskt samhälle.

Regeringens föreslagna maskeringsförbud

Resultatet av ett maskeringsförbud som det nu förklaras av regeringen innebär en rejäl inskränkning av mötes- och demonstrationsfriheterna, som fastställda i regeringsformen utgör en grundsten i vår svenska demokrati.

Regeringens modifierade maskeringsförbud skulle innebära att den som går till en demonstration eller ett möte utan att visa sin identitet inte vet om han eller hon kommer att begå ett brott eller inte eftersom själva förbudet enligt regeringens nu liggande förslag aktualiseras först då ”det vid sammankomsten uppkommer en störning av den allmänna ordningen eller en omedelbar fara för en sådan störning” vilket skall tillkännages demonstranterna genom att polisen meddelar en skingringsbefallning på olika språk med hjälp av förinspelade band. Det finns starka skäl att ifrågasätta förbudets verkan som det här är utformat; varken den enskilde som utövar sin opinionsfrihet eller polisen kommer att ha klara regler för när det är tillåtet att vara maskerad eller inte.

Man har från regeringens sida gjort den ytterst anmärkningsvärda bedömningen att Lagrådet, trots dess långtgående kritik av regeringens tidigare förslag om maskeringsförbud, inte skall få yttra sig över det nu reviderade förslaget.

Förslaget om maskeringsförbud har vid ett flertal tillfällen under senare år varit föremål för behandling i riksdagen i såväl justitiekommittén som konstitutionskommittén. Vid samtliga tillfällen har riksdagen uttryckt sin mening att regeringsformen lägger hinder i vägen för en sådan begränsning av demonstrationsfriheten som ett maskeringsförbud innebär.

Mötes- och demonstrationsfriheterna är en del av våra mänskliga rättigheter

Mötes- och demonstrationsfriheterna utgör fundamentala delar i den fria åsiktsbildningen. De innebär en garanterad rätt för den enskilde medborgaren att hysa vilka åsikter som helst, att sprida dem och försöka övertyga andra om deras riktighet. Den enskilde skall själv eller i förening med andra kunna bilda opinion. Demokratien förutsätter en fri opinionsbildning. Som en följd

härav är det i alla demokratiska stater självklart att den fria opinionsbildningen bör främjas och skyddas med alla tillgängliga och lämpliga medel.

De opinionsfriheter som i detta sammanhang är särskilt aktuella är demonstrations- och mötesfriheterna. Demonstrationsfriheten definieras i regeringsformen som frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats. Med mötesfrihet avses en frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk.

Centerpartiet menar att vem som helst skall ha rätt att uttrycka sin åsikt, exempelvis genom att delta i en demonstration. Om ett förbud mot maskering av den modell regeringen föreslår införs innebär det att du inte kan gå till en demonstration om du är rädd för repressalier från exempelvis starka antidemokratiska krafter som nazister eller andra grupper och därför vill dölja din identitet. Ett annat exempel hämtat ur verkligheten var då offentliganställda tjänstemän för ett par år sedan demonstrerade med papperspåsar över huvudet för att de var rädda för repressalier från arbetsgivare. Det var deras demokratiska rättighet.

Polisens möjligheter att ingripa vid en demonstration som urartar

Idag har polisen rätt att ingripa mot en demonstration först då störning av eller fara för allmänheten uppstår. Det är viktigt såväl för demonstranter som för allmänheten i närheten av en demonstration att polisen har rätt att ingripa innan det har uppstått ett läge som inte går att hantera, i likhet med det vi såg i Göteborgskravallerna. Att polisen har möjlighet att ingripa i ett tidigt stadium är avgörande för att andra i ett demonstrationståg skall kunna fullfölja sina rättigheter att demonstrera sina åsikter.

Polisen bör därför ges möjlighet att ingripa i större utsträckning vid misstanke om att ett brott kommer att begås i samband med en demonstration eller liknande sammankomst. Vid ett sådant ingripande skall givetvis de allmänna regler för polisingripanden som proportionalitets- och behovsprincipen utgör gälla. Detta innebär att ett ingripande får ske endast då det är nödvändigt för den aktuella farans eller störningens avvärijande eller undanröjande samt att de skador och olägenheter som ingripandet kan medföra för ett motstående intresse inte får stå i missförhållande till syftet med ingripandet. Om polisen ges befogenheten att demaskera någon som misstänks ställa till med bråk eller har gjort det måste de ta det fulla ansvaret i att man inte utsätter någon för fara, exempelvis vid en sammandrabbning mellan antinazister och nazister.

Ett aktivt arbete för att bekämpa personer som är ute efter att skapa upplopp, kravaller, angripa andra demonstranter eller polisen, eller skapa oordning på annat sätt är en förutsättning för att övriga skall kunna nyttja sina medborgerliga rättigheter att demonstrera.

Fel! Okänt namn på

Lagrådets kritik av maskeringsförbudet

Lagrådet har som förklarats ovan inte getts tillfälle att yttra sig över det förslag på maskeringsförbud som regeringen nu presenterar. Mycket av den kritik som Lagrådet uttryckte över regeringens tidigare förslag på maskeringsförbud gör sig dock gällande även vad gäller det nu liggande förslaget.

I Lagrådets yttrande över ett maskeringsförbud förklaras att den faktiska betydelsen av ett maskeringsförbud skulle bli mycket liten för de grupper som hittills har stått för det allvarliga våldet i demonstrationssammanhang. ”Det är ... svårt att se hur en kriminalisering av bärande av mask skulle kunna ha någon ytterligare avskräckande effekt på dessa våldsbenäigna grupper, utöver de straffbestämmelser som redan finns. I stället kan ett maskeringsförbud bidra till att skapa konfrontation med polisen.”

Vidare anför Lagrådet att ”det bör också beaktas att det för den enskilde kan vara av stor vikt att få delta i en demonstration och därigenom ge uttryck för sina åsikter utan att för den skull behöva röja sin identitet”.

Lagrådet anför i sitt avslutande resonemang kring maskeringsförbudet att ”... syftena med det föreslagna maskeringsförbudet i samband med demonstrationer och liknande möten inte kan antas bli tillgodosedda i sådan utsträckning att förbudet är motiverat. Begränsningen av mötes- och demonstrationsfriheterna går därmed längre än vad regeringsformen medger. Begränsningen får också anses strida mot Europakonventionen.”

Det finns en anledning till att våra mest grundläggande demokratiska rättigheter är reglerade i grundlag. Vi finner dem extra skyddsvärda. Vi har tagit beslut om att det skall krävas två likalydande beslut med val emellan för att ändra i grundlagen. Detta borde medföra att vi också är extra vaksamma när det läggs fram förslag till inskränkningar av våra grundlagsskyddade rättigheter även om dessa skall göras genom förordnande i vanlig lag.

Stockholm den 25 oktober 2005

Stina Larsson (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kerstin Lundgren (c)

Jan Andersson (c)

Claes Västerteg (c)

Agne Hansson (c)